

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ – 13/10/2020

16 προτάσεις για το Σχέδιο Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης των λιγνιτικών περιοχών

Το Green Tank καταθέτει παρατηρήσεις και συγκεκριμένες προτάσεις στη δημόσια διαβούλευση για τη μετάβαση των λιγνιτικών περιοχών στη μεταλιγνιτική περίοδο

Με τη δημόσια διαβούλευση επί του Σχεδίου Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης (ΣΔΑΜ) των λιγνιτικών περιοχών η χώρα προσπαθεί να ανταποκριθεί στις ανάγκες της εμπροσθοβαρούς απολιγνιτοποίησης και γίνεται η πρώτη λιγνιτοπαραγωγός χώρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση που καταθέτει προς διαβούλευση σχέδιο μετάβασης. Έτσι δίνει τη δυνατότητα σε φορείς και πολίτες θεσμικής συμμετοχής στην αντιμετώπιση της μεγαλύτερης αναπτυξιακής πρόκλησης στη χώρα, της στροφής, δηλαδή, τοπικών οικονομιών που για δεκαετίες στηρίζονταν σχεδόν εξολοκλήρου στη λιγνιτική δραστηριότητα, προς βιώσιμη κατεύθυνση.

Το **Green Tank εντοπίζει στο ΣΔΑΜ πολλά θετικά στοιχεία** καθώς περιλαμβάνει σειρά περιβαλλοντικά και οικονομικά βιώσιμων επενδύσεων η υλοποίηση των οποίων θα αλλάξει ριζικά τη φυσιογνωμία των λιγνιτικών περιοχών. Από τη σύγκριση δε μεταξύ των αρχικών σχεδίων που παρουσιάστηκαν στις αρχές Σεπτεμβρίου και αυτού που κατατέθηκε προς διαβούλευση προκύπτει ότι η Επιτροπή του ΣΔΑΜ έλαβε σοβαρά υπόψη τον σχολιασμό που αναπτύχθηκε δημόσια, καθώς παρατηρούνται σημαντικές αλλαγές προς τη σωστή κατεύθυνση.

Ωστόσο, το Green Tank επισημαίνει σημαντικές παραλείψεις του ΣΔΑΜ καθώς απουσιάζουν:

- Ένα συνολικό, μακροπρόθεσμο όραμα για τον μετασχηματισμό του παραγωγικού μοντέλου των λιγνιτικών περιοχών και τη συμβολή τους στην πορεία προς την κλιματική ουδετερότητα. Το ΣΔΑΜ θα έπρεπε να έχει περισσότερο στρατηγικό χαρακτήρα και να διαφοροποιείται από ένα Επιχειρησιακό Σχέδιο ή μία λίστα επενδύσεων.
- Ένα πολύ-συμμετοχικό, ανοιχτό και δημοκρατικό σχήμα διακυβέρνησης της μετάβασης, με ιδιαίτερη έμφαση στη συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας και των εμπλεκόμενων φορέων.
- Η μεθοδολογία επιλογής των επενδύσεων, ενώ η έμφαση δίνεται μόνο στις μεγάλες επενδύσεις και όχι στην ανάπτυξη μικρής και μεσαίας κλίμακας έργων που μπορούν να συμπεριλάβουν την τοπική κοινωνία ενεργά (π.χ. μέσω ενεργειακών κοινοτήτων).
- Η περιβαλλοντική διάσταση κι αυτό παρά το ότι η αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος των λιγνιτικών περιοχών αποτελεί σημαντικό παράγοντα για τη διασφάλιση της υγείας και της ευημερίας των κατοίκων αλλά και μοχλό των περιοχών.

Το Green Tank καταθέτει στη δημόσια διαβούλευση τις ακόλουθες 16 προτάσεις, με τις πρώτες να αφορούν στην αντιμετώπιση των παραπάνω βασικών παραλείψεων:

1. Να συμπεριληφθεί στο ΣΔΑΜ μια πλήρης καταγραφή των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τη χρήση λιγνίτη στην περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας και την περιοχή της Μεγαλόπολης και κυρίως ενός συνεκτικού σχεδίου αποκατάστασης του φυσικού περιβάλλοντος.

2. Να κατατεθούν όλα τα Εδαφικά Σχέδια Δίκαιης Μετάβασης των NUTS3 ενοτήτων που θα επιλεγούν για χρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης με επαρκή χρόνο διαβούλευσης πριν την κατάθεση προς έγκριση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, συνοδευόμενα από τεκμηρίωση του τρόπου με τον οποίο θα καταμεριστούν οι διαθέσιμοι πόροι ανάμεσά τους.
3. Να κατατεθεί προς δημόσια διαβούλευση πρόταση για το σύστημα διακυβέρνησης της φάσης υλοποίησης της μετάβασης των λιγνιτικών περιοχών το οποίο μπορεί αρχικά να στηρίζεται στην αντίστοιχη, δημόσια κατατεθειμένη πρόταση της Παγκόσμιας Τράπεζας για την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας.

Σε ό,τι αφορά το **πλάνο χρηματοδότησης** προτείνονται τα εξής:

4. Να ενσωματωθούν στον ενιαίο σχεδιασμό μετάβασης χρηματοδοτικά εργαλεία, όπως το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης, αλλά και οι δυνατότητες που παρέχουν ανταγωνιστικά ταμεία όπως το LIFE, το HORIZON Europe, και οι δυνατότητες εθνικής χρηματοδότησης με κύρια τα έσοδα δημοπράτησης CO2 μέσω Πράσινου Ταμείου και ο Τοπικός Πόρος, ώστε να είναι συμπληρωματικά και να παρέχουν το μέγιστο της προστιθέμενης αξίας για τις δύο περιοχές.
5. Να γίνει σαφής περιγραφή του ύψους των πόρων που θα είναι διαθέσιμοι αποκλειστικά για την εφαρμογή του ΣΔΑΜ των λιγνιτικών περιοχών κατά την προγραμματική περίοδο 2021-2027, και της τεχνικής βοήθειας που θα παρασχεθεί για την ταχεία απορρόφησή τους.

Για τη **διόρθωση μεθοδολογικών προβλημάτων** του ΣΔΑΜ προτείνονται τα ακόλουθα:

6. Να συμπεριληφθεί η συμβατότητα των επενδύσεων με τον Ευρωπαϊκό Κανονισμό για τις βιώσιμες επενδύσεις (Sustainable Taxonomy Regulation) ανάμεσα στα κριτήρια επιλογής επενδύσεων.
7. Για κάθε μία από τις επενδύσεις να υπάρχει αναφορά στον αριθμό των μόνιμων θέσεων εργασίας, της τοπικά προστιθέμενης αξίας, του συνολικού ύψους της επένδυσης και του τμήματος αυτής που θα προέλθει από τις διάφορες πηγές χρηματοδότησης.

Σχετικά με την κάλυψη των **αναγκών θέρμανσης των κατοίκων** των λιγνιτικών περιοχών προτείνονται τα εξής:

8. Να επανα-προσεγγιστεί το ζήτημα της κάλυψης των αναγκών θέρμανσης των λιγνιτικών περιοχών της χώρας στη βάση τεχνικο-οικονομικής ανάλυσης και με γνώμονα τη μακροχρόνια βιωσιμότητα των λύσεων και τη συμβατότητά τους με τους μακροχρόνιους εθνικούς και ευρωπαϊκούς στόχους μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.
9. Να αποδεσμευτεί η νέα λιγνιτική μονάδα «Πτολεμαΐδα 5» από την τηλεθέρμανση των λιγνιτικών περιοχών στη Δ. Μακεδονία.
10. Οι αγωγοί μεταφοράς ορυκτού αερίου που σχεδιάζεται να κατασκευαστούν, να πληρούν εξ αρχής τις προδιαγραφές για μεταφορά 100% πράσινου υδρογόνου στο μέλλον.

Σε ό,τι αφορά τις **επενδυτικές επιλογές** προτείνονται τα ακόλουθα:

11. Να αποσαφηνιστεί ότι το υδρογόνο στην εμβληματική επένδυση νέας μονάδας στη Δ. Μακεδονία, θα παράγεται από ηλεκτρόλυση νερού με τη χρήση ηλεκτρισμού που θα προέρχεται από ΑΠΕ.
12. Η συνεργασία που φαίνεται να υπάρχει με την RWE στα φωτοβολταϊκά να επεκταθεί και στη μετατροπή λιγνιτικών μονάδων σε μονάδες αποθήκευσης καθαρής ηλεκτρικής ενέργειας καθώς και να διερευνηθεί η συνεργασία με άλλες εταιρίες που εργάζονται με τεχνολογίες θερμικής αποθήκευσης ενέργειας προερχόμενης από ΑΠΕ.
13. Να υπάρξει σημαντική αύξηση του απόλυτου ποσού που προορίζεται για την εξοικονόμηση ενέργειας στις λιγνιτικές περιοχές, πράγμα που εύκολα θα μπορούσε να καταχωρηθεί ως ένας «εμβληματικός» στόχος κατά την προγραμματική περίοδο 2021-27.
14. Να διοχετευτούν πόροι για την αξιοποίηση της βιομηχανικής κληρονομιάς των λιγνιτικών περιφερειών της Ελλάδας με στόχο την ενίσχυση του τουρισμού.

Για την ενίσχυση της **οικονομικής στήριξης και της συμμετοχής των τοπικών κοινωνιών** στην υλοποίηση του ΣΔΑΜ προτείνονται τα ακόλουθα:

15. Να ζητηθεί από τις μεγάλες ενεργειακές εταιρίες που θα επενδύσουν στην περιοχή σε καθαρές τεχνολογίες να μετοχοποιήσουν ένα τμήμα της αρχικής επένδυσης και να διαθέσουν προς αγορά από ενεργειακές κοινότητες που θα δημιουργήσουν οι τοπικές κοινωνίες, απολαμβάνοντας έτσι τα αναλογικά με την επένδυσή τους οικονομικά οφέλη.
16. Να δεσμευτούν διακριτοί πόροι για την ενίσχυση των ενεργειακών κοινοτήτων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα που στοχεύουν στην ανάπτυξη των ΑΠΕ, την εγκατάσταση βιώσιμων τεχνολογιών θέρμανσης και ψύξης (πχ αντλίες θερμότητας) και έργων εξοικονόμησης ενέργειας για την κάλυψη των τοπικών αναγκών.

Σημειώσεις προς τους συντάκτες:

1. Μπορείτε να διαβάσετε τη [σύννοψη](#) και το πλήρες κείμενο με τα [αναλυτικά σχόλια και τις 16 προτάσεις](#) που κατέθεσε το Green Tank στη δημόσια διαβούλευση.
2. Η [δημόσια διαβούλευση](#) επί του Σχεδίου Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης (Master Plan) για τις λιγνιτικές περιοχές της Δυτικής Μακεδονίας και της Μεγαλόπολη διαρκεί ως τις 10 Νοεμβρίου.
3. Περισσότερα για την ιστορία της Δίκαιης Μετάβασης στην Ελλάδα και την Ευρώπη μπορείτε να διαβάσετε στην έκθεση του Green Tank: [Δίκαιη Μετάβαση: Ιστορικό, εξελίξεις και προκλήσεις σε Ελλάδα και Ευρώπη](#)
4. Για περισσότερες πληροφορίες: The Green Tank, 210-7233384, 6937-935031, info@thegreentank.gr